

Tomáš Grim: Kamkoliv jsme se hnuli, vždy za námi stál jeden ze strážců

Zažit dobrodružství lze všelijak. Někdo se vrhá z výšek dolů a doufá, že se mu otevře padák, jiný se řítí divokými přejemi na raftu nebo se zabývá jinými extrémními činnostmi. Zvýšit adrenalin v krvi může i trochu jiná, poklidnější činnost. O tom by mohl vyprávět například ornitolog Tomáš Grim, o jehož práci jsme si popovídali.

Obsahem Vaší práce je zkoumání přírody respektive života ptáků. Zajímá jste se o přírodu už od mládí?

Podobně jako jiní, kteří se k přírodě dostali v raném věku, jsem se začal zajímat o přírodu v mládí. Ale můj specifický zájem o ornitologii se vyprofiloval až poměrně později, na gymnáziu. Většina mých kolegů v oboru se na studium ptáků specializovala daleko dříve.

Obor Vaší činnosti, etologie hnízdního parazitizmu, je poněkud tajuplný. Jak jste se dostal k tak zajímavému tématu?

Prozaicky. Když jsem měl vypracovat svoji diplomovou práci, probíral jsem vypsání témata. Nakonec jsem zvolil téma podle člověka, který je zadal a kterého jsem znal z dřívějšíka. Téma se týkalo hnízdní biologie rákosníků.

Teprve při samotném průběhu práce v terénu jsem nějak „převakl“ od těch rákosníků ke kukačkám. V roce 1994, kdy jsem začínal, působil na jižní Moravě norský tým, který chtěl původně zkoumat kukačku v Norsku. Tam ale nenašli dostatek hnízd, proto si vybrali oblast lednických rybníků, kde byla četnost parazitizmu velmi vysoká. I norští badatelé mají

zásluhu na mém přesměrování na téma kukaček. Spolupracoval jste tedy s Nory. Pokračuje Vaše spolupráce s nimi nadále?

Ano. Právě minulý týden jsme řešili další otázky. Výzkum provádíme u nás, v Norsku a v Číně. Srovnáváme chování hostitelů vůči kukačce v těchto třech navzájem odlišných geografických prostředích.

Je kukačka jediným parazitem v ptačí říši nebo zkoumáte i jiné ptáky?

Jsou i jiní ptačí paraziti. Například v Argentině studujeme do loňského roku vlivovce modrosládkého, který není s kukačkou příbuzný, přesto používá obdobnou strategii jako ona. Jedná se o velmi pěkné-čká. V roce 1994, kdy jsem začínal, působil na jižní Moravě norský tým, který chtěl původně zkoumat kukačku v Norsku. Tam ale nenašli dostatek hnízd, proto si vybrali oblast lednických rybníků, kde byla četnost parazitizmu velmi vysoká. I norští badatelé mají

Z Vašich slov plyne, že se pohybujete po celém světě. Nyní mám třeba všechny své doktorandy na Novém Zélandu. Mají za úkol prozkoumat chování míst-

ních kosů a drozdů, kteří tam byli vysazeni z Evropy. A protože na Novém Zélandu naše evropská kukačka nežije, může se chování novozélandských kosů a drozdů lišit od těch evropských. Kromě chování se soustředíte i na molekulární a mikroskopickou úroveň. Mohl byste našim čtenářům objasnit, co to obnáší?

Většina prací v našem oboru se soustředovala na to, jak hostitel dokáže rozeznat parazitické vejce a zachránit jeho odmítnutím své potomstvo. Dobře se ví, že vzhled kukaččích vajec často věrně napodobuje vzhled vajec hostitele. Třeba ve Finsku klade kukačka do hnízda rehka zahradního čistě modrá vejce, úplně stejná jako snáší rehek. Vůbec nic se ale neví o tom, jak je ta podobnost „vyrobená“. Používá kukačka stejné pigmenty jako hostitel, či jiné pigmenty, nebo dokonce vyrobí barvu strukturně? Náš právě zaujal podstata, čím je tato podobnost vytvořena.

Některé druhy opeřenců postupně mizí. Týká se to i kukačky? Jaká je její populace u nás?

Kukačka patří k nejběžnějším ptákům. Najdeme ji ve všech prostředích – v nížinách, na horách, v lesích i otevřené krajině s výjimkou větších měst. Její populace čítá u nás desítky tisíc párů, i když kukačky také pozvolna ubývá. Pokles však není nijak dramatický.

Mohl byste srovnat chování kukačky s lidským?

Určitě. Zrovna angličtina zná výraz cuckoldry, který je označením pro nevěru. Výraz je odvozen od anglického pojmenování kukačky – cuckoo. Jak kukačka zanaší vajíčka do jiných hnízd, tak i muži nebo ženy zahybají například u sousedů. Pointa spočívá v tom, že starost o případné potomstvo pak přebírá někdo jiný.

Jak takový výzkum v terénu vlastně probíhá?

Vyhledáváme hnízda hostitelů v době, kdy snášejí vajíčka a ještě je nezačali zahřívát. Dáváme jim do hnízda atrapy vajíček kukačky do různé míry podobné těm jejích. Zajímá nás, kde je diskriminační práh, kdy hostitel rozpozná nebo nerozpozná, že se jedná či nejedná o jeho vejce. Dále zkoumáme, zda jsou tyto schopnosti závislé na tom, jak je hostitel starý nebo jak často či intenzivně je parazitován. Zatím se zdá, že vajíčka přijímají mladé samice, kdežto starší již dokážou rozpoznat ty svoje velice dobře. Vybíráme druhy, které hnízdičtější a vrací se stále na stejná místa, jsou takřikající ušleď.

Zažil jste při svých cestách něco zajímavého?

Zrovna mi přišla na mysl příhoda, která sice není moc úsměvná, ale přímo souvisí s nedávným výročním pádu komunismu u nás. Loni na jaře jsme zahájili výzkum v Číně, v rezervaci vysoko v horách. V sousední opuštěné vesnici žily jen dvě stařenky a nás doprovázeli strážci rezervace. Kamkoliv jsme se hnuli, ráno nebo večer, vždy za námi stál jeden ze strážců, který nás pořád fotil a neustále někam vysíláčkou hlásil, co děláme. Musím říci, že to bylo krajně nepříjemné. Okamžitě jsem se propadl o dvacet let nazpět a vybavil jsem si své počty před rokem 1989, kdy vše bylo pod přísným dohledem.

Výzkumy ve světě něco stojí. Kde berete na své výzkumy finanční prostředky?

Své současné výzkumy mohu realizovat především díky grantu nadace Human Frontier Science Program, která sídlí ve Štrasburku a je nezávislá na evropských penězích. Její postup je úplně jiný, než když žádáte o grant u nás. V České republice musíte napsat žádost, na co chcete peníze a přesně vyčíslit položky (například cestovné, nákup přístrojů aj.), na které budou použity. Human Frontier Science Program přidělí částku, v případě mém a mých dvou kolegů se jednalo dohromady o jeden milion dolarů, a my se můžeme průběžně a pružně rozhodovat, jak finance použijeme. Nadace prostě víc věří vědcům než úředníkům. Díky této podpoře mohu dělat výzkumy na Novém Zélandu, v Argentině a jinde. Petr Škřivánek

Představujeme olomoucké umělce a tvůrce Realizační team divadla Tramtárie

Divadlo Tramtárie je nezávislé divadlo, které již pátým rokem vytváří jedinou plnohodnotnou komorní divadelní scénu s vlastním souborem v Olomouci a okolí. Za dobu své existence si postupně dokázalo vytvořit stabilní pozici v kulturním prostředí města a zajišťuje pravidelnou kulturní produkci pro širokou veřejnost. Vlastní umělecká činnost sleduje tři dramaturgické linie a zaměřuje se hlavně na autorský přístup k textům a výraznou interpretaci.

Vladislav Kracík je uměleckým šéfem v divadle Tramtárie už tři roky. Jeho úkolem je vše co se týká dramaturgického plánu nebo uměleckého provozu. Hlavní slovo má při výběru režiséra a dohlíží nad uměleckou činností divadla. Sám režíroval hry I na Batmana občas padne smutek, Polizance malé čarodějnice, Klappzuba jedenáctka aneb Sigma mezi mrakodrapy, Historky z podsvětí 3 aneb Velký bratr mlčí, Historky z podsvětí 2 aneb Na východ od západu nebo Čertovskou pohádku, kde také hraje Čerta Augiáše. Kromě divadla také učí dramatický kroužek na Základní škole ve Šternberku. „K divadlu jsem se dostal úplně náhodou. Na střední škole jsem jezdil na různé čestnářské soutěže a skládal povídky. To mě vedlo ke studiu filmové a divadelní vědy. Film

mě časem přestal bavit a proto jsem se zaměřil na divadlo. Nejvíce mě baví autorská tvorba a stále se ji učím. Největším úspěchem pro mě je samotná existence divadla a má vize je zprofesionalizovat team a dovést divadlo k rozkvětu. Tahle sezóna je velmi úspěšná a téměř každé vystoupení máme vyprodáno,“ říká Vladislav Kracík. Tento umělec je pragmatik a vidí věci realisticky „Nemám žádný vzor, ale vážím si režiséra a dramaturga Davida Drábka, který mi ukázal, že jde dělat svobodné divadlo s vlastní tvorbou a navíc, že je to zábava. Z počátku byly jisté problémy, ale krušné období jsou všude a vlastně divadlo je taková procházka džunglí,“ dodává Vladislav Kracík.

Druhou stěžejní postavou realizačního teamu je dramaturgyně a režisérka Lenka Jorňíčková.

Lenka působí v divadle Tramtárie teprve rok, ale své zkušenosti získala již dříve v Prostějově, a to v divadle Point, kde působila od svých patnácti let. „K divadlu Tramtárie jsem se dostala přes kamarádku a poté jsem se s časových důvodů přestěhovala do Olomouce. Dříve jsem byla i herečka, ale nedokázala jsem tu roli tolik prožít a ani mě to tolik nebavilo,“ objasňuje Lenka Jorňíčková. Lenka nemá však na starosti pouze tvorbu, ale také zajišťuje vše co se týká divadelních festivalů. „Za

úspěch považuji účast na Grant festival smíchu, což je v České republice velmi prestižní soutěž probíhající ve dvou liniích – v soutěžní a nesoutěžní. Jelikož nejsme bráni jako profesionální soubor, museli jsme soutěžit v linii nesoutěžní,“ vysvětluje Lenka. Z dramaturgie považuje Lenka za nezapomenutelnou hru s názvem Plán R, na které spolupracovala s Kubou Hyndrichem. Scénář na kterém nyní pracuje bude na námětě příběhu Tajemný hrad v Karpatech. „Na dokončení finální verze scénáře potřebuji asi deset týdnů, ale když mi hoří za patama, jsem schopná napsat ho i během tří týdnů. Nemám vyhraněný žánr, každý text je určitá výzva a zkušenost. Ráda se ale ubírám současnou tvorbou,“ dodává Lenka.

Matyáš Dlab je třetím dramaturgem dramaturgické linie divadla Tramtárie. V divadle působí už třetí sezónu a režíroval inscenaci O králi, který rád mlsal a na kontě má dramaturgie k inscenacím Rozmarinové léto a Psi hřbitov.

Pokždé spolupracoval s jiným režisérem a mělo to pro něj významný přínos ve formě zkušenosti. „Každá spolupráce je jiná, má jiná pravidla i systém, ale zatím pro mě bylo vše zajímavé. Když jsem se měl rozhodnout jestli půjdu studovat Janáčkovu akademii múzických umění v Brně nebo Filmovou a divadelní

vědu v Olomouci, zvítězila Olomouc, protože nikde jinde v České republice nebyl dvoubor takové kombinace,“ říká Matyáš Dlab. Matyáš se k divadlu dostal přes skupinu s názvem Enjoy your death, ve které dříve působil. Poté ho začala zajímat literatura, film a divadlo. Podííl se také na akci, kde spolupracuje divadlo Tramtárie s Moravským divadlem, a to na scénické čtení, které letos probíhá třetím rokem. Čtení má vždy nějaký téma. V minulých letech to byly Současná česká hra a letos je téma Sou-

časná světová dramata. Divadlo spolupracují celý rok a za tu dobu proběhne vždy 5-6 vystupů. Nyní spolupracoval s režisérem Konrádem Popelem na hře Terminátor. „Spolupráci jsem si maximálně užil. Jsme přátelé a čas ztrávený s ním je super. Inspiruje mě svoji režisérskou pečlivostí, dobře spolupracuje, zajímá ho i jiný názor a dovede s ním pracovat. Líbí se mi jak přistupuje k projektu s jasnou vizí a práce s ním funguje tak jak má i bez kritiku a nadávání,“ svěřuje Matyáš. -vevi-

Hynaisova 11, Olomouc (Slovanský dům) **DIVADLO TRAMTÁRIE**

PROSINEC 09

čt 3.12. so 12.12. 19:30	Marius von Mayenburg: Pes, noc a můž	
po 7.12. po 14.12. 19:30	I na Batmana občas padne smutek (komedie)	
st 9.12. 19:30	E. Bost, E. Valensi: Sněž (čtené divadlo)	PREMIÉRA!
čt 10.12. 19:30	E. Bost, E. Valensi: Sněž (čtené divadlo)	DERNIÉRA!
so 19.12. 16:00	Vánoční pohádka (pohádka)	
po 21.12. 19:30	K. Popel, M. Dlab: Terminátor a já	PREMIÉRA!
út 22.12. 19:30	K. Popel, M. Dlab: Terminátor a já	

Reservace na tel.: 604 147 912 • Předprodej: IC v podlouhí radnice

www.divadlotramtarie.cz

PORADNA ZDRAVÉ VÝŽIVY

PAN MRKVIČKA radí a informuje:

I vy se můžete dotázat pana Mrkvičky na problém z oblasti zdravé výživy a zdraví, se kterým si nevíte rady. Dotazy označené heslem PAN MRKVIČKA zasílejte do redakce na adresu redakce Olomouckého Večerníku - Horní náměstí 5, Olomouc nebo emailem na adresu poradna@vecernikol.cz

Připravili jsme pro Vás několik VÁNOČNÍCH BALÍČKŮ vybraných z nejoblíbenějších produktů za zvýhodněné ceny se kterými nemůžete šlápnout vedle! Doufáme, že tímto přispějeme k vánoční pohodě Vám i Vaším blízkým...

Mrkvička

Více prozradí mé internetové stránky

Hity i tradice v oblasti zdraví a zdravé výživy

www.zdrava-mrkviccka.cz

PROSINEC 2009

12

2. 12. středa
Laura de Weck: OBLIBENCI
hra o citovém chaosu mladé generace

3. 12. čtvrtek
LONGITAL
koncert slovenské kapely

Vstupenky na všechna představení lze rezervovat prostřednictvím formuláře na stránkách www.divadlokonvikt.cz.

Děkujeme Vám za přízeň a těšíme se opět na shledanou v novém roce 2010!

OK DIVADLO KONVIKT

Umělecké centrum UP, Umiverzitní 3., Olomouc

WWW.DIVADLOKONVIKT.CZ

STAVEBNÍ FIRMA ZACPAL

Litovelská 17
779 00 Olomouc

provádění staveb

Volejte: 585 751 234, 603 286 382 nebo 777 010 506

www.stavbyzacpal.cz

! AKCE PRO VÁS !

PŮJČÍME VŠEM

Kredit karta
do 500 tisíc
Příjem a registry
neřešíme

Tel.: 603 721 611

! AKCE !

PŮJČKY • ÚVĚRY

Jen platný OP
Příjem a registry
a neřešíme
Nejsme linka 900...

Tel.: 607 776 417

Domov a Dálava. Co to znamená být Čech?

Významný český filozof a vědecký pracovník Centra globálních studií při Filozofickém ústavu Akademie věd České republiky Erazim Kohák představil minulý pondělí svoji novou knihu s názvem Domov a Dálava. Kniha shrnuje autorovo celoživotní zamýšlení nad českou kulturní totožností. „V knize jsem se snažil odpovědět si na dvě životní otázky: Co to znamená být Čech? A má to ještě nějaký smysl? Sleduji vývoj českého myšlení od obrození až do dnešní doby na pozadí našich rozhraných dějin,“ objasňuje Erazim Kohák. V knize se autor zabývá hlavně osobnostmi, jako je Tomáš Garrigue Masaryk, Emanuel Rádl, Jan Patočka a Karel Kosík. „Když mi bylo patnáct let, začala okupace a ještě než skončil únor, dorazili jsme s rodinou

do americké zóny. Tam jsem si našel i svoji ženu, kterou všude vozím sebou a je krásným příkladem toho, jak někdo může žít dvacet let v České republice a neumět česky,“ vypráví se smíchem Kohák. Život v Americe ho utvrdil v jeho

evangelické víře a od dob exilu je členem sociální demokracie. „V období myšlenském se zabývám otázkou: Jak vznikl tento národ? Prosadili jsme si český jazyk, ale neměli jsme co říct,“ dodává Erazim Kohák. -vevi-